

سلامتی، غیاب ناخوشی نمی باشد

© January 2006, Dr David Hillson PMP FAPM

david@risk-doctor.com

بحث های داغی در این باره که معنی ریسک واقعاً چه می باشد و آیا ریسک همیشه درباره چیزهای منفی است وجود دارد. تعریف سنتی ریسک عبارت است از "عدم قطعیتی که می تواند تأثیری نامطلوب داشته باشد که در نهایت منجر به خسارت یا زیان می شود". این تعریف، دامنه ی فرایند مدیریت ریسک را به گونه ای متأثر ساخته است که کمینه کردن یا اجتناب از مشکلات بالقوه را بوسیله انجام اقدامات پیشگیرانه هدف قرار می دهد. حقیقتاً مدیریت ریسک سنتی در دستیابی به این هدف بسیار موفق بوده است و هم اکنون به عنوان یک عامل مهم در اجرای پروژه و دستیابی به اهداف تجاری آن نگریسته می شود. اما استفاده از فرایند مدیریت ریسک در این راستا که تنها جنبه های منفی عدم قطعیت ها مورد بررسی قرار بگیرد مانند یک خیابان یکطرفه ی اجتناب ناپذیر است. اگر فرایند مدیریت ریسک تنها خطراتی را که می تواند تأثیری نامطلوب داشته باشد تعیین کند آنگاه پاسخ به خطرات در بهترین حالت تنها می تواند پروژه یا تجارت را به اهداف آن بازگرداند [یا به عبارتی در بهترین حالت همان اهداف تعیین شده برای پروژه قابل دستیابی است]. بسیار محتمل تر است که بهبود هر انحرافی در بهترین حالت به طور موضعی کمبودی در اجرا را رفع کند.

درک این واقعیت که مدیریت ریسک متمرکز بر خطر، تنها محدودسازی وقایع ناگوار را پیشنهاد می کند، منجر به در نظر گرفتن ریسک های مثبت یا ریسک های با تأثیر مطلوب شده است - عدم قطعیت هایی که می تواند در صورت اتفاق افتادن منافع مثبتی در پی داشته باشد - که به عنوان "فرصت" شناخته می شوند.

تعریف فرصت به عنوان "عدم قطعیتی که می تواند تأثیری مثبت که منجر به منافع می شود" بسیار شبیه تعریف سنتی "ریسک" می باشد. در واقع فرصت می تواند تنها به صورت شکل دیگری از ریسک نگریسته شود: یک ریسک با تأثیرات منفی، یک خطر است و یک ریسک با تأثیرات مثبت، یک فرصت است.

یک جنبه از مناظرات مربوط به تعریف ریسک، ریسک را شامل هم فرصت و هم تهدید می داند و این نوع از مدیریت ریسک باید هر دو نوع عدم قطعیت ها را دنبال کند و کمینه سازی خطرات و بیشینه سازی فرصت ها را جست و جو کند. این منظر و دیدگاه دارد با روند رو به رشد در استانداردها و راهنماهای مدیریت ریسک و همچنین در عملیات راهبردی سازمان ها منعکس می شود.

بنابراین آیا فرصت تنها نیمه ی پنهان خطر است؟ یک سؤال امتحانی استاندارد برای دانشجویان پزشکی، بحث کردن درباره این عبارت است: "سلامتی همان غیاب ناخوشی نیست؟" به همان طریق که صلح همان غیاب جنگ نیست، یا خوشحالی همان غیاب غم نیست، فرصت نیز همان غیاب خطر نیست.

البته بعضی فرصت ها با از بین رفتن خطر ها ایجاد می شوند (اگر کارکنان اقدامات صنعتی را انجام ندهند ما می توانیم طرحی انگیزشی را معرفی کنیم)، و بقیه فرصت ها به سادگی همان معکوس خطرات هستند (بازدهی به جای اینکه کمتر از برنامه باشد می توان بیشتر باشد). اما "فرصت های خالص" نیز وجود دارند که به خطر ها ارتباطی ندارند: رویدادها یا شرایط غیر قطعی ای که اگر بتوانند پیشاپیش مورد بهره برداری قرار بگیرند و اقدامات لازم درباره آنها انجام شود، سودهای اضافی واقعی را ایجاد خواهند کرد.

جست و جو کردن و بیشینه کردن فرصت ها به اندازه تعیین و پیگیری خطرات برای دستیابی بهینه به اهداف مهم می باشد.

این موضوع در آرم "دکتر ریسک" منعکس می شود، جایی که در سمت راست گوشی طبی یک علامت سؤال شکل می گیرد. این آرم نشان می دهد که ریسک اساساً درباره عدم قطعیت است و می تواند هم تشخیص داده شود و هم مورد واکنش قرار بگیرد. اما پیروی از تشخیص به دو نقطه نهایی ممکن راه می یابد، یکی منفی و دیگری مثبت، به گونه ای که فرایند مدیریت ریسک می تواند هم خطرات را و هم فرصت ها را دنبال کند و می تواند مشکلات را کمینه کرده سودها را محقق سازد.